

Medvigy Endre: *Népiség, Erdély, Trianon* című könyvéről

Néma küzdelem – ezt a címet, Nyíró József regényének címét írhatnánk Medvigy Endre pályaképe fölé is. Erdélyi József, Sinka István, Nyíró József, Mécs László, Szabó Dezső – rossz hírbe hozott, kompromittált nevek a magyar irodalom-történetírás számára, Medvigy Endre mégis e szerzők, és hozzájuk hasonlóan felejtésre ítélt írók, költők műveinek kutatására, elemzésére áldozta sok-sok évtizedét. Vállalta, hogy árnyékuk rávetüljön az ő irodalomtudósi pályájára is, vagyis hogy szerecsenmosdatónak minősítse „a szakma”, és hogy elismerésre ne is számíthasson. Pedig nem beszélt mellé, ha az inkriminált erkölcsi botlásokról, veszélyes tévedésekről volt szó a vizsgált szerzők kapcsán. Szembenézett hősei vétkeiségeivel, de nem volt hajlandó ennyiben hagyni megítélésüket. Számot kellett adnia ezen életművek maradandó értékéről is, mert azokat a hivatalos irodalom-felfogás mindenestül kiiktatta a tudni érdemes dolgok köréből. Oláh András az Irodalmi Jelenben közölt kitűnő könyvrecenziójában kimondja: „Hézagpótló munka Medvigy Endréé. Egyrészt egy elhallgatott nemzedék jeles alkotóira hívja fel az olvasóközönség figyelmét úgy, hogy tárgyilagosan feltárja a velük szemben felvetett problémákat is, másrészt irodalmunk kordokumentumnak tekinthető műveit veszi górcső alá. Kendőzetlen, korrekt bemutatásra törekszik. Erdélyi József kapcsán fogalmazza meg, de az egész könyvre értelmezhető a gondolat, miszerint célja, hogy szépítés nélkül megmutassa »az érem mindkét oldalát«.”

Egyetérthetünk Oláh Andrással: Medvigy kutatómunkája során ténylegesen a megsemmisülés elől rántott vissza verseket, dokumentumokat, perdöntő adatokat. Látszólag némán, a periférián munkálkodott. Küzdött, a szó valós értelmében szívósan küzdött történelmi tudatunk megtisztításáért az előítéletektől, amelyek megfosztottak bennünket irodalmunk értékeinek tetemes részétől. Most, hogy egybegyűjtve láthatjuk Medvigy Endre java életművét a *Népiség, Erdély, Trianon* címmel közreadott kötetben, nemcsak következetességéről és példamutatóan etikus kutatói tárgyilagosságáról győződhetünk meg, hanem arról is, hogy rendkívüli alaposággal merült el a vizsgált életrészekben, és kincsekre bukkant. Olyan részletekre, mint a népi írómozgalom támogatására szövetkezett titkos társaság, a Magyar Testvéri Közösség tevékenysége, amely később legális formát öltött, Magyar Irodalompartoló Társasággá alakult át. Vagy például Erdélyi Józsefet sikertelen próbálkozásokon érte tetten, amikor a költő igyekezett megfelelni a pártállami diktatúra elvárásának, aztán e kínos szövegrészt kihagyta a nyomtatásra kerülő verséből. Rálelt Sinka ismeretlen verseire, publikálta őket. Régi újságokban rejtőző nyilatkozatokat ásott elő. S mindez nem a filológusi aprómunka unalmát árasztja, hanem teli van élettellel, izgalommal, rávall az adott korszakra, megidézi a múltunkat.

Vagyis beszédes „némaság” volt Medvigy Endréé a mögöttünk álló félévszázadban.

Missziós munkáját nem akkor kezdte, amikor 1990 körül ehhez már némi intézményi támogatást is kaphatott. A most Nívó díjjal jutalmazott kötet első írása az Egyetemi Színpadon 1981 és 1991 között működő, legendás Forrás Kör történetét vázolja fel, előadásról előadásra. Politikai botránkyó volt akkoriban majd minden előadásuk, és ugyanakkor nagy siker. Medvigy Endre spiritusz rektora volt e közösségnek, de beszámolóját személytelen hangon írta, egyes szám első személy alig fordul elő a szövegben, pedig állását is veszítette az egyik előadáson elhangzó versek miatt, igazán oka lett volna előlépni a rivaldafénybe. De ő most is a háttérbe húzódva, csöndesen tárja eléünk azt az irodalmi mikrokozmoszt, amelyet az ő néma küzdelme tett hangosan létezővé a múltban, és tesz ma is a jövő számára.

Szerény főhajtás ez a díj Medvigy Endre teljesítménye előtt.

Ács Margit